

Sygn. akt III SK 10/08

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 grudnia 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Kazimierz Jaśkowski (przewodniczący)

SSN Jerzy Kwaśniewski

SSN Andrzej Wróbel (sprawozdawca)

Protokolant Małgorzata Beczek
w sprawie z odwołania E. Spółki Akcyjnej w K.
przeciwko Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki
o wymierzenie kary pieniężnej,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 19 grudnia 2008 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 30 listopada 2007 r.,

- 1) oddala skargę kasacyjną,**
- 2) zasądza od E. S.A. na rzecz Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki kwotę 270 złotych (dwieście siedemdziesiąt) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Regulacji Energetyki, dalej jako „Prezes Urzędu” lub „pozwany” decyzją z dnia 6 stycznia 2004 r. wymierzył E. S.A. z siedzibą w K., dalej jako „powódka” karę pieniężną w wysokości 245.000 zł za niewywiązanie się przez poprzednika prawnego powódki – B. Zakład Elektroenergetyczny S.A. w 2003 r. z obowiązku zakupu energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, określonego w art. 9a ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz.U. Nr 54, poz. 348 ze zm.), zwanej dalej „Prawem energetycznym.”

Prezes Urzędu ustalając wysokość kary pieniężnej uwzględnił, że powódka nie podjęła wystarczających działań zmierzających do zakupu energii odnawialnej, lecz jedynie występowała z zapytaniami ofertowymi do dużych spółek dystrybucyjnych, nie biorąc w pierwszej kolejności pod uwagę wytwórców energii odnawialnej. Powódka dokonała bezpośredniego zakupu energii odnawialnej od wytwórców przyłączonych do jej sieci. W pierwszy półroczu 2003 r. powódka odpowiadała negatywnie na oferty sprzedaży energii ze strony bezpośrednich wytwórców, zaś z zapytaniem ofertowym wystąpiła we wrześniu 2003 r. Przedłożone przez powódkę dokumenty nie stanowią przekonującego dowodu, że powódka dołożyła należytej staranności w realizacji zakupu energii ze źródeł odnawialnych. Wymierzając karę Prezes Urzędu uwzględnił także sytuację finansową powódki. Orzeczona kara stanowi 0,05247% przychodów z działalności koncesjonowanej. Spowoduje wprowadzić spadek wskaźnika rentowności, jednakże nie pogorszy sytuacji finansowej i nie wpłynie na płynność finansową powódki.

Sąd Okręgowy w W. - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wyrokiem z dnia 30 stycznia 2007 r. oddalił odwołanie powódki od powyższej decyzji pozwanego.

Sąd uznał za przyznaną okoliczność niezrealizowania przez powódkę obowiązku określonego w art. 9a Prawa energetycznego. Na powódce ciążył obowiązek wykazania, że wywiązanie się przez powódkę z ciążącego na niej obowiązku nie było możliwe, pomimo dołożenia maksimum należytej staranności dla jego realizacji. Przedstawione przez powódkę dokumenty nie stanowią takiego dowodu. Powódka występowała z zapytaniami ofertowymi jedynie do pięciu podmiotów we wrześniu 2003 r. Wymierzona kara jest adekwatna do wagi

naruszenia obowiązku, a pozwany prawidłowo uwzględnił możliwości finansowe powódki przy wymierzaniu kary.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 30 listopada 2007 r. oddalił apelację powódki od powyższego wyroku Sądu pierwszej instancji.

Sąd stwierdził, że przez obiektywną niemożliwość spełnienia nałożonego przez art. 9a Prawa energetycznego obowiązku należy rozumieć taką sytuację, kiedy zobowiązany do zakupu przedsiębiorca wykaże, że podjął wszelkie możliwe działania i wyczerpał wszelkie możliwości zmierzające do wyszukania ofert i zakupu energii ze źródeł odnawialnych. Wtedy dopiero można stwierdzić, że podmiot dochował należytej staranności, ocenianej według podwyższonych norm obowiązujących przedsiębiorców prowadzących działalność koncesjonowaną. Ustalenie powyższych okoliczności ma wpływ na ocenę spełnienia obowiązku zakupu energii oraz – obok innych przesłanek wskazanych w art. 56 ust. 6 Prawa energetycznego – na wysokość wymierzonej kary pieniężnej. Powódka nie wykazała, że brak było możliwości wynegocjowania cen w związku z kierowanymi do niej ofertami.

Sąd uznał za bezzasadny zarzut naruszenia art. 479¹² § 1 k.p.c., albowiem powódka była obowiązana zgłosić wnioski dowodowe najpóźniej w odwołaniu, w odpowiedzi na odwołanie złożonej przez pozwanego urzędu nie pojawiły się żadne nowe okoliczności, które nie byłyby znane stronie w postępowaniu przed Prezesem Urzędu lub też w samej decyzji, co usprawiedliwiałoby późniejsze ich zgłoszenie, co też wyklucza naruszenie art. 217 § 1 k.p.c.

Powódka zaskarżyła w całości wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną i wniosła o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i jego zmianę poprzez zmianę wyroku Sądu Okręgowego i uchylenie decyzji Prezesa Urzędu.

Zaskarżonemu wyrokowi powódka zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, to jest: 1) art. 479¹² § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 i 380 k.p.c. poprzez wadliwe przyjęcie, że powódka winna była zgłosić wszystkie wnioski dowodowe najpóźniej w odwołaniu oraz że w odpowiedzi na odwołanie wniesionej przez Prezesa Urzędu nie pojawiały się żadne nowe okoliczności, które

usprawiedliwiałyby późniejsze zgłoszenie wniosków dowodowych; 2) art. 227 k.p.c. i art. 217 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. poprzez przyjęcie, że Sąd pierwszej instancji prawidłowo oddalił wnioski dowodowe strony powodowej; 3) art. 230 k.p.c. w zw. z art. 244 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez wadliwe zastosowanie tej normy i nie uznanie za przyznane przez Prezesa Urzędu twierdzeń powódki, iż pozwany w sposób wybiórczy karze przedsiębiorstwa energetyczne za niewykonania obowiązku nabycia energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych; 4) art. 386 § 1 k.p.c. poprzez utrzymanie w mocy wyroku Sądu Okręgowego, 5) art. 385 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie i oddalenie apelacji powoda.

Powód podniósł także zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego, to jest: 1) art. 9a ust. 1 Prawa energetycznego poprzez błędną wykładnię i przyjęcie, że powódka nie wykonała nałożonego na nią obowiązku zakupu energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii w stopniu odpowiadającym możliwościom jej nabycia; 2) art. 56 ust. 1 pkt 1a oraz ust. 6 Prawa energetycznego poprzez zaaprobowanie stanowiska Sądu Okręgowego, zgodnie z którym Prezes Urzędu prawidłowo nałożył na powoda karę pieniężną, pomimo iż powód nie ponosił winy za niewykonanie obowiązku zakupu energii ze źródeł odnawialnych i nie sposób ustalić jakiegokolwiek stopnia szkodliwości czynu zarzucanego powodowi.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Skarga kasacyjna powódki nie ma uzasadnionych podstaw.

Przepisy art. 385 i 386 k.p.c., których naruszenie powódka zarzuciła w kasacji, określają przesłanki rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji. Według pierwszego z nich, Sąd ten oddala apelację, jeżeli nie zachodzi zarzucona w niej wadliwość orzeczenia Sądu pierwszej instancji lub gdy skarżący nie był w stanie jej wykazać. Natomiast stosownie do przepisu art. 386 § 1 k.p.c. Sąd drugiej instancji może wydać orzeczenie reformatoryjne po dokonaniu własnych ustaleń na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 1998 r., III CKN 792/98 OSNC z 1999 r., Nr 4, poz. 83). Dlatego naruszenie tych przepisów może mieć miejsce, jeżeli Sąd drugiej instancji ustali, że apelacja strony postępowania

jest zasadna, ale nie uchyli lub nie zmieni zaskarżonego wyroku, lecz go oddali (wyrok SN z 9 listopada 2005 r., sygn. akt II CK 200/05). Natomiast naruszenie art. 385 k.p.c., polegające na oddaleniu apelacji lub braku zmiany wyroku Sądu pierwszej instancji, nie może stanowić samodzielnego zarzutu skargi kasacyjnej, jeżeli uzasadniane jest wyłącznie w ten sposób, że zdaniem strony skarżącej jej apelacja była zasadna (zob. orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 2 grudnia 1997 r., I PKN 403/97, OSNAPiUS 1998, nr 20, poz. 602, z dnia 11 lutego 1998 r., III CKN 364/97, niepubl. i z dnia 20 kwietnia 1999 r., III CKN 216/98, niepubl.).

Nieuzasadniony jest również zarzut naruszenia art. 479¹² § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i 380 k.p.a. Sąd Najwyższy w obecnym składzie podtrzymuje pogląd wyrażony w wyrokach Sądu Najwyższego z 10 maja 2007 r., sygn. akt III SK 18/06 oraz z 27 marca 2008 r., sygn. akt III SK 26/07, a także uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2004 r., sygn. akt III CZP 115/03 (OSNC, nr 5, poz. 77), zgodnie z którym prekluzja obejmuje wszystkie twierdzenia, zarzuty i dowody na ich poparcie, bez względu na ich znaczenie dla rozstrzygnięcia w sprawie. Nie wyklucza to możliwości powołania nowych zarzutów lub dowodów, pod warunkiem że strona wykaże „że ich powołanie w pozwie nie było możliwe albo że potrzeba powołania wynikła później”. Dopuszczalne jest również powołanie dowodu niewskazanego przez strony z urzędu (wyrok Sądu Najwyższego z 4 stycznia 2007 r., sygn. akt V CSK 377/06; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2004 r., V CK 453/04, niepubl.) i to także wówczas, gdy dowód taki nie mógłby już być powołany przez stronę w związku z zastosowaniem art. 479¹² § 1 k.p.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2006 r., III 341/05 OSNC 2006, z. 10, poz. 174). Przepisy o prekluzji nie mogą być bowiem stosowane w sposób formalistyczny kosztem możliwości merytorycznego rozpoznania sprawy (wyrok SN z 5 grudnia 2007 r., I CSK 295/07). Formułę „późniejszej potrzeby” w rozumieniu art. 479¹² § 1 k.p.c. należy interpretować przy uwzględnieniu okoliczności (uwarunkowań) konkretnej sprawy (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2006 r., V CSK 243/06, niepubl.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2005 r., III CK 541/04), zaś o powstaniu późniejszej „potrzeby” przeprowadzenia dowodów nieprzedstawionych w pozwie mogą jednak „decydować okoliczności wyjątkowe, które sprawiają, że od powoda nie można było

rozsądnie wymagać przewidzenia, iż sformułowanie dodatkowego wniosku dowodowego będzie konieczne w celu wykazania zasadności powództwa” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2007 r., I CSK 435/06, niepubl.). W świetle powyższy wywodów, zarzut naruszenia art. 479¹² § 1 k.p.c. w niniejszej sprawie jest bezpodstawny, gdyż okoliczności wskazywane przez powódkę nie mieszczą się w żadnej z wyżej wymienionej kategorii.

Zarzuty dotyczące naruszenia art. 230 k.p.c. w zw. z art. 244 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 227 k.p.c. i art. 217 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. nie mogą zostać merytorycznie rozpoznane w niniejszej sprawie przez Sąd Najwyższy, ponieważ ich uzasadnienie wypełnia polemika powódki ze stanowiskiem zaskarżonego wyroku, zmierzająca do podważenia ustaleń Sądu II instancji. Natomiast zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, zaś przepis art. 398³ § 3 k.p.c. wyłącza możliwość oparcia skargi kasacyjnej na zarzutach dotyczących ustalenia faktów i oceny dowodów, ponieważ Sąd Najwyższy działa – rozpoznając skargę kasacyjną - jako sąd prawa.

Z tych samych powodów Sąd Najwyższy nie uwzględnił zarzutu naruszenia art. 9a ust. 1 Prawa energetycznego, ponieważ jego uzasadnienie zmierza do podważenia ustaleń faktycznych i oceny dowodów dokonanych przez Sądy orzekające w niniejszej sprawie. Tymczasem zarzut naruszenia prawa materialnego nie może być uzasadniany uchybieniami o charakterze procesowym.

Bezpodstawny jest również zarzut naruszenia art. 56 Prawa energetycznego. W wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2007 r., sygn. akt III SK 1/07, niepubl. oraz 5 listopada 2008 r., sygn. akt III SK 6/08, niepubl. wskazano, że odpowiedzialność administracyjna z tytułu niewykonania obowiązków nałożonych na mocy Prawo energetycznego ma charakter odpowiedzialności obiektywnej. Co prawda odpowiedzialność administracyjna zagrożona karami pieniężnymi może być oparta na zasadzie winy, ale to wymaga wprowadzenia takiej zasady przez ustawodawcę. Przepisy Prawa energetycznego nie wiążą jednak odpowiedzialności z tytułu naruszenia nałożonych na jej podstawie obowiązków, zagrożonych sankcją z art. 56 ust. 1 Prawa energetycznego, z winą przedsiębiorcy. Na obiektywny charakter odpowiedzialności z tytułu naruszenia norm Prawa energetycznego

wskazano także w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2004 r., III SK 30/04, zgodnie z którym „karze pieniężnej, określonej w art. 56 ust. 1 pkt 5 ustawy podlega także ten, kto stosuje ceny i taryfy niezatwierdzone przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, chociaż do takiego zatwierdzenia już przedstawione”. Przedsiębiorca nie może zatem powoływać się na brak winy po swojej stronie.

Zdaniem Sądu Najwyższego w obecnym składzie, zasadzie zobiektywizowanej odpowiedzialności za naruszenia obowiązków nałożonych na przedsiębiorstwa energetyczne nie sprzeciwia się orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego (zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2002 r., sygn. akt K-2/01, OTK-A z 2002 r., Nr 3, poz. 27 oraz 26 marca 2002 r., SK 2/01 (OTK-A z 2002 r., Nr 2, poz. 15)).

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku.